

РЕКОМЕНДАЦІЇ
II Міжнародної науково-практичної конференції
«РОЗБУДОВА ВНУТРІШНІХ СИСТЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ У ЗВО УКРАЇНИ:
ІНСТРУМЕНТИ ТА ВИКЛИКИ»
(17-18 листопада 2022 р., online&offline)

За результатами обговорення проблем розбудови внутрішніх систем забезпечення якості у закладах вищої освіти України визначено відповідні виклики та вироблено рекомендації. Рекомендації засновані на досвіді вітчизняних університетів та кращих практиках і результатах проєктів з розвитку потенціалу вищої освіти Програми ЄС Еразмус+, передусім у сфері забезпечення якості вищої освіти та визнання результатів навчання і кваліфікацій, а також на досвіді роботи Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національного агентства кваліфікацій, Національних експертів з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+ та європейських експертів.

1. Забезпечення якості освіти при перезарахуванні результатів навчання, здобутих шляхом неформальної або інформальної освіти.

- (1) Формувати індивідуальні освітні траєкторії студентів, запроваджуючи процедури визнання неформальної та/або інформальної освіти в закладах вищої освіти на основі нормативно-правових документів, зокрема Порядку визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (наказ МОН від 08.02.2022 № 130, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 16.03.2022 за № 328/37664) (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0328-22#Text>)
- (2) Порядок визнання на інституційному рівні, в закладі вищої освіти, має визначати вимоги до заяв і документів, що подаються; містити опис процедур визнання, прав та обов'язків учасників процесу визнання, терміни розгляду заяв щодо визнання, порядок оскарження рішень щодо визнання; містити перелік (опис) обмежень, встановлених закладом освіти; забезпечувати надійність та якість процедур визнання; передбачати створення необхідних умов для осіб з особливими потребами; визначати вимоги щодо забезпечення конфіденційності та дотримання етичних норм поведінки.
- (3) Заклади вищої освіти повинні надавати консультативну допомогу заявникам щодо заповнення декларацій-заяв на визнання, зокрема щодо опису результатів неформального та/або інформального навчання для їх подальшого співставлення з результатами навчання, передбаченими відповідною освітньою програмою або певним рівнем освіти.
- (4) Методи, зміст та обсяг оцінювання результатів навчання заявника повинні забезпечувати оцінювання усіх змістових складових відповідних результатів навчання (змістову валідність) (заклад вищої освіти визначає обсяг і методи демонстрації та вимірювання цих РН з урахуванням їх змісту та можливої специфіки, методи демонстрації та вимірювання результатів неформального та/або інформального навчання заявника можуть відрізнятися від методів, які застосовуються в «регулярній практиці»).

- (5) Спростити процедури валідації в умовах правового режиму воєнного стану: дозволити визнавати результати навчання впродовж семестру; зняти обмеження щодо обсягу перезарахованих кредитів ЄКТС в межах навчального року; у разі наявності у студента документів (сертифікати, свідоцтва тощо), які підтверджують отримання ним результатів навчання, він може звернутися до викладача для здійснення процедури валідації результатів та отримання оцінки семестрового контролю.
- (6) Розбудовувати систему забезпечення якості вищої освіти, де предметом системної акредитації є внутрішня система забезпечення якості закладу вищої освіти в сфері викладання, навчання, досліджень у контексті постійного комплексного розвитку якості.
- (7) Критерії якості мають системно побудовані на основі цілей якості, які, у свою чергу, були виплавають із загальної місії викладання та навчання, надалі це має регулюватися принципами системи забезпечення якості та має бути інклюзивним і спільним творчим процесом.
- (8) Цілі якості можуть включати такі: відмінна предметна та наукова освіта, а також професіоналізація; викладання і навчання, орієнтовані на дослідження та на майбутнє; навчання, засноване на проблемному та проектному підходах; розвиток між- та трансдисциплінарних компетентностей; розвиток особистісних і соціальних компетентностей; різноманітність як інкубатор; цифрова освіта; компетентності з стійкого розвитку; глобальна відповідальність; стратегічний, керований даними та орієнтований на людей контроль.
- (9) Для майбутнього, яке чекає на нас, і його викликів необхідно:
- справді цілісне розуміння розвитку та управління якістю
  - міждисциплінарна співпраця на основі досліджень для створення нових знань та ініціювання освітніх процесів
  - нові форми та формати зустрічей, навчання та співпраці
  - оновлена культура якості, інновацій, навчання та творення помилок
  - міцне національне та міжнародне співробітництво
  - цифрова освіта, яка дозволяє нам впевнено формувати постцифровий світ
  - сильна та орієнтована на майбутнє педагогічна освіта.
  - таланти, віддані університету та його місії.
  - стійкі концепції та концепції стійкого розвитку
- (10) Переваги визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної або інформальної освіти: *економічні* вигоди за рахунок зменшення прямих і можливостей витрати на формальне навчання та створення людського капіталу використовується більш продуктивно; *освітні* переваги, які можуть підкріпити навчання впродовж життя та розвиток кар'єри; *соціальні* переваги шляхом покращення справедливості та зміцнення доступу як до подальшої освіти, так і до ринку праці, для незахищених груп населення, молоді та старших за віком працівників; *психологічні* переваги завдяки обізнаності людей щодо їхніх здібностей та перевірки їхньої цінності.
- (11) Визнання має будуватися на таких основних принципах:
- Прозорість, відкритість і ясність процедур, інструментів і критеріїв;
  - Професіоналізм і досвідченість людей з загальною відповідальністю за процедури;

- Навчання людей, які будуть залучені, особливо консультативний і керівний персонал та оцінювачі;
- Гарантія, що процес оцінювання для визнання доказово надає валідні, прозорі та послідовні вимірювання навичок і компетентностей шляхом: запровадження суворих процедур забезпечення якості; застосування відповідних методів оцінювання, включаючи тестування; використання компетентних і добре підготовлених оцінювачів.

2. Впровадження мікрокваліфікацій як інструменту, що забезпечує гнучкість освітньої та професійної траєкторії

(12) Мікрокваліфікація – запис результатів навчання, які здобувач отримав після невеликого обсягу навчання. Ці результати навчання були оцінені за прозорими та чітко визначеними критеріями. Навчальний досвід, який веде до отримання мікрокваліфікацій, призначений для надання здобувачу конкретних знань, навичок і компетентностей, які відповідають суспільним, особистим, культурним потребам або потребам ринку праці. Мікрокваліфікації належать здобувачу, ними можна поділитися та їх можна переносити. Вони можуть бути окремими або об'єднаними в більшій кваліфікації. Вони підкріплюються забезпеченням якості відповідно до узгоджених стандартів у відповідному секторі чи сфері діяльності (Council Recommendation on a European approach to micro-credentials for lifelong learning and employability June 2022).

(13) Європейський консорціум масових відкритих онлайн курсів (МООС) дає такі рекомендації щодо мікрокваліфікацій:

- загальне навчальне навантаження складає 4-6 кредитів ЄКТС,
- результати навчання відносяться до 6-8 рівнів Європейської рамки кваліфікацій (ЄРК) із можливістю поширення на 4 і 5 рівні,
- оцінювання відбувається згідно до прийнятих стандартів забезпечення якості,
- повинна бути забезпечена надійна ідентифікація особи при оцінюванні,
- мати безпосереднє відношення до потреб ринку праці,
- підсумковий сертифікат про здобуту мікрокваліфікацію повинен містити інформацію про зміст курсу, результати навчання, їх рівень щодо ЄРК, обсяг кредитів ЄКТС.

3. Роль опитувань у прийнятті інституційних рішень ЗВО щодо забезпечення якості освіти.

(14) Запровадити опитування здобувачів: планові (регулярні) та позапланові за такими напрямками: стосовно якості освітньої програми здобувачів випускних курсів, стосовно якості організації освітнього процесу здобувачів усіх освітніх рівнів денної та заочної форми навчання, стосовно якості навчання та викладання окремого викладача за окремою дисципліною здобувачів усіх освітніх рівнів денної та заочної форми навчання; позапланові опитування здобувачів за потребою.

(15) Запровадити опитування випускників минулих років і викладачів та адміністративних працівників, долучених до освітнього процесу та взаємодії із здобувачами вищої освіти.

(16) Застосовувати принципи «людських ресурсів – HR» в закладі вищої освіти : «HR» – це завжди консультативно-дорадча функція при керівнику, прозорість прийняття рішень керівником

потребує максимально об'єктивних даних, 100% об'єктивності в оцінюванні людей не може бути, Центр внутрішнього забезпечення якості – центр збору та аналізу даних, а не прийняття рішень.

- (17) Розширити поле діяльності Центру забезпечення якості поза рамки підтримки акредитації: організація підвищення кваліфікації викладачів, практика застосування інструментів дистанційного навчання, обмін досвідом і практикою викладацької майстерності, щосеместрове опитування студентів – оцінювання якості викладання, фокус групи студентів різних років за освітньою програмою, збір даних (оцінок, порад, опис кращих практик) від викладачів, які проводять взаємовідвідування занять колег (peer review), самооцінювання викладачів – можливість менторства.
- (18) Побудова та вплив опитування студентів – від зворотнього зв'язку до засобу мотивації та підсилення організаційної культури:
- Студентські опитування – засіб отримання структурованих даних про рівень задоволення студентів навчанням і викладанням
  - Проблема низького response rate викликана відсутністю реакції від закладу
  - Необхідність прив'язки результатів не лише до підвищення кваліфікацій, а й до публічних рейтингів викладачів і системи преміювання
  - Опитування та фокус групи посилює реальний зворотній зв'язок
  - Взаємовідвідування та самоаналіз сприяє інтелектуальному розвитку
  - Підсилення базової мотивації викладача і культури закладу в цілому
- (19) Запроваджувати різнорівневі опитування:
- на рівні дисципліни: рівень компетентності лекторів і викладачів на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, викладацькі якості, організація викладання дисципліни, актуальність дисципліни, місце дисципліни у освітній програмі, анонімне опитування перед самим іспитом, результат – після оголошення оцінок (викладачі дисципліни, зав. кафедри, гарант ОП, декан, заступники). *Рішення:* стосовно оновлення дисципліни, підвищення кваліфікації викладача(ів), оновлення методів викладання та оцінювання
  - на рівні освітньої програми: доступність інформації про освітню програму, зміст і структура освітньої програми, якість викладання, академічна мобільність, наукова діяльність та працевлаштування, академічна доброчесність, матеріально-технічні ресурси забезпечення освітнього процесу, участь у вдосконаленні освітньої програми та ін. Суцільне, анонімне (email), вкл. здобувачі старших(ого) років навчання. *Рішення:* поінформованість здобувачів, зміни до наповненості дисциплін, змісту та структури освітньої програми, зміни до викладання, організації практик, контрольних заходів, підвищення можливості академічної мобільності, академічна доброчесність, допомога у працевлаштуванні, можливість участі у вдосконаленні освітньої програми та ін.
  - на рівні закладу: мотивація отримання вищої освіти, навчальна та наукова діяльність, задоволеність навчанням на факультеті та в закладі, оцінка якості освітнього процесу, академічна доброчесність, дистанційне навчання очима студентів, робота і плани на майбутнє, соціально-демографічний портрет студентів; *додатково:* умови проживання в гуртожитках, стан здоров'я студентів, заклади харчування, університетські та факультетські

комп'ютерні мережі, дозвілля та канікули, національна самосвідомість та патріотизм, естетичний вигляд та інтер'єр навчальних корпусів, виховна робота, громадська і політична активність, ставлення студентів до реформ у вищій освіті.

4. Інтернаціоналізація як інструмент реалізації політики ЗВО у забезпеченні якості освіти.

(20) Розвивати цифровізацію вищої освіти, цифрові освітні програми з урахуванням Плану дій з цифрової освіти ЄС як засобу втілення бачення Європейського освітнього простору до 2025 р., що включає шість вимірів (пріоритети Програми ЄС Еразмус+): *якість* освіти та підготовки, *інклюзивність* і *гендерна рівність*, *зелені та цифрові трансформації*, *викладачі/учителі*, *вища освіта* та *геополітичний вимір*.

(21) Розбудова системи забезпечення якості цифрової вищої освіти в Україні має базуватися на документах ЄПВО – ENQA:

- *Забезпечення якості електронного навчання* (Quality Assurance of E-learning, 2010) – визначено підходи до оцінювання якості електронного навчання в закладах вищої освіти в контексті Стандартів і рекомендацій із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)
- *Рекомендації щодо забезпечення якості електронного навчання* (Considerations for Quality Assurance of E-Learning Provision, 2018) – ідентифіковано специфічну термінологію щодо електронного навчання, рекомендації щодо внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості електронного навчання для закладів вищої освіти та агентств із забезпечення якості на основі Стандартів і рекомендацій із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)
- *Рамка для забезпечення якості електронного оцінювання* (Framework for the Quality Assurance of e-Assessment, 2019) – визначено стандарти, відповідні індикатори та мінімальні вимоги до доказів щодо забезпечення якості електронного оцінювання, що охоплюють різні аспекти діяльності закладу вищої освіти в контексті електронного оцінювання: політики, структури та процеси для забезпечення якості електронного оцінювання, оцінювання навчання; автентичність, прозорість та авторство; інфраструктура та ресурси; підтримка студентів; викладацький склад; аналітика навчання; публічна інформація

5. Нормативне регулювання. Розроблення освітніх стандартів на компетентнісній основі як базовий інструмент забезпечення якості вищої освіти.

(22) Застосовувати стандарти вищої освіти при побудові освітніх програм, навчальних дисциплін, їх оцінюванні

(23) Використовувати Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти у процесі створення, перегляду, оновлення освітніх програм, навчальних дисциплін, формулювання компетентностей та результатів навчання тощо